Πανελλήνιος Σύλλογος Καθηγητών Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Αποφοίτων Πανεπιστημίου (ΠΑ.ΣΥ.ΚΑ.ΓΑ.)

ΗΜΕΡΙΔΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΣΑΒΒΑΤΟ 13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2024

«Απαντώντας στις καθημερινές προκλήσεις του εκπαιδευτικού»

1η ΕΙΣΗΓΗΣΗ: 10.00 πμ– 10.30 πμ

«Σύγχρονες προ(σ)κλήσεις στην εκπαίδευση και η συνθήκη της α(να)σφάλειας»

Δρ. Κιουλάνης Σπύρος,
Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δράμας

Θα ξεκινήσουμε με μία παραδοχή: πως κάθε φωτογραφική απεικόνιση παίρνει νόημα και περιεχόμενο από την ουσία ενός αληθινού συναισθήματος. Ωστόσο, στην εποχή μας κάθε φωτογραφία, έχει πάψει να εμπεριέχει το χαρακτήρα μιας μαγικής αναμονής για την ποιότητά της και για το πόσο καλά έχει αποδώσει την οπτική πραγματικότητα που είχαμε κατά νου όταν τη βγάζαμε. Αυτό μπορεί να συνέβαινε σε εποχές όπου την ικανότητα της «εμφάνισης» του κάθε φιλμ την είχε ένας φωτογράφος κάποιου συνοικιακού φωτογραφείου. Προσωπικά, θυμάμαι, στα παιδικά μου χρόνια, πως η απόσταση από το πατρικό μου σπίτι (στο Χαϊδάρι) έως στο φωτογράφο τη γειτονιάς, μου φαινόταν απίστευτα μεγάλη αν και δεν ήταν περισσότερο από 300 μέτρα. Ίσως, ήταν η αγωνία, η προσμονή της αποκάλυψης που την έκανε να φαίνεται έτσι.

Πλέον αυτή τη δεξιότητα την έχουμε σχεδόν όλοι, καθώς κάθε απλό smartphone αποτελεί και μία φωτογραφική μηχανή ικανή να απεικονίζει οτιδήποτε. Μάλιστα, θα μπορούσαμε να προσθέσουμε ότι κάθε smartphone πλέον δεν αποτελεί απλά μία φωτογραφική μηχανή, αλλά και ένα στούντιο επεξεργασίας οποιασδήποτε φωτογραφίας, η οποία μέσα από τα κατάλληλα φίλτρα μπορεί να ανέβει εύκολα σε οποιοδήποτε κοινωνικό δίκτυο και λαμβάνοντας τα κατάλληλα likes να αποτελέσει και ένα σημείο αναφοράς και επιβεβαίωσης του «κύρους» και της «αξίας» μας. Ωστόσο, κάθε φωτογραφική απεικόνιση παίρνει νόημα και περιεχόμενο από την ουσία κάποιου αληθινού συναισθήματος.

Με τις σκέψεις αυτές, ας δούμε κάποιες φωτογραφίες και ας μοιραστούμε συναισθήματα. Η πρώτη από αυτές (La tour Eiffel) από κάποιο ταξίδι μου στο Παρίσι. Προφανώς την επέλεξα και λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα της ημερίδας, ωστόσο καθώς την κοιτάζω μου γεννά μία σειρά από συναισθήματα. Θα πρότεινα να σκεφτείτε κι' εσείς ανάλογα.

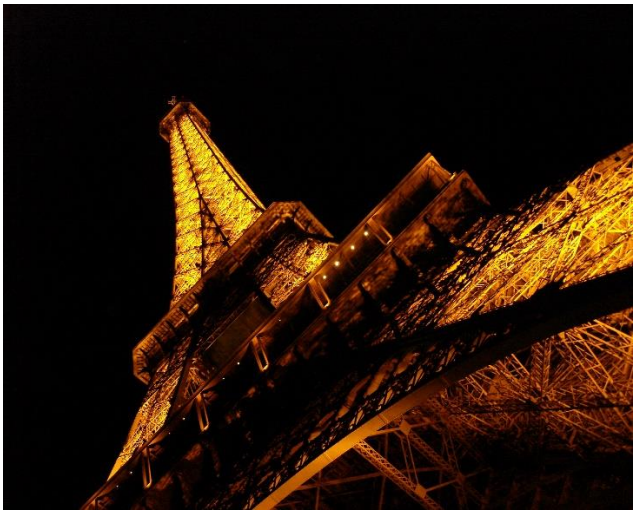

Η δεύτερη (Deauville) από την ομώνυμη πόλη στις όχθες του Ατλαντικού. Ένας καταπράσινος κήπος με πολύχρωμα λουλούδια. Επίσης, μία απεικόνιση της στιγμής, για μένα γεμάτη από συναισθήματα. Σκεφτείτε κι' εσείς ανάλογα.

Και μία τρίτη φωτογραφία: μία φουρτουνιασμένη θάλασσα σε ένα συννεφιασμένο ουρανό. Κάπου στο Στρυμωνικό κόλπο, απέναντι από το Σταυρό, κάποιο χειμωνιάτικο απόγευμα.

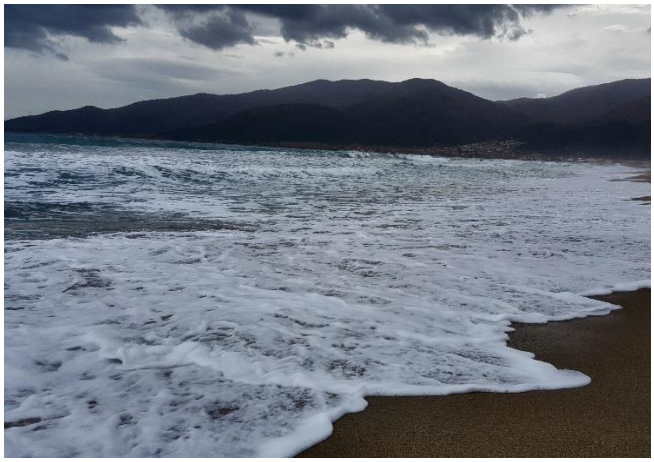

Καθώς την κοιτάζω ξανά, σκέφτομαι πως δε μας εντυπωσιάζει μόνο ένα επιβλητικό, ή ένα ειδυλλιακό τοπίο, αλλά και ένας συννεφιασμένος ουρανός, ή μία φουρτουνιασμένη θάλασσα. Τελικά, όντως κάθε φωτογραφική απεικόνιση παίρνει νόημα και περιεχόμενο από την ουσία ενός αληθινού συναισθήματος. Αντίθετα όταν η ομορφιά χάνει την εσωτερική της διάσταση εξαντλείται στα όρια μιας εξωτερικής αισθητικής του περιβάλλοντος χώρου. (Η εικόνα που βλέπουμε είναι από ένα ηλιοβασίλεμα στη Θεσσαλονίκη).

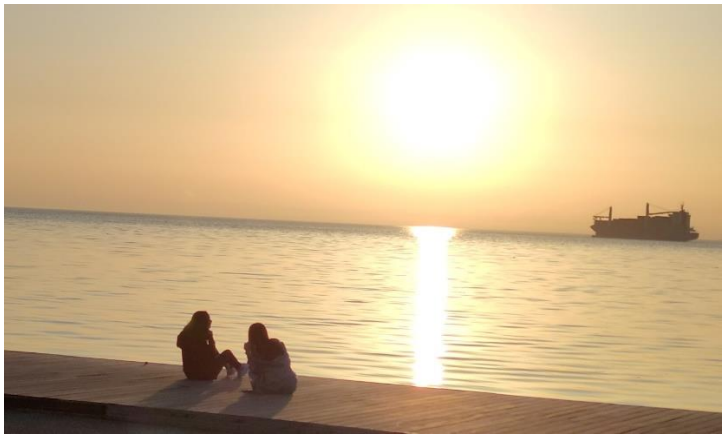

Με βάση, λοιπόν, όλα αυτά θα μπορούσαμε να σκεφτούμε ή και να κατανοήσουμε καλύτερα μια φράση από τον Ηλίθιο του Φ. Ντοστογιέφσκυ, όπου ο Πρίγκιπας Μίσκιν αναφωνεί:

«Η ομορφιά μού δίνει μία αίσθηση πληρότητας (…) η ομορφιά θα σώσει τον κόσμο».

Ας παραφράσουμε όμως τα λόγια αυτά του Πρίγκιπα Μίσκιν, προκειμένου να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα:

«Η εκπαίδευση μού δίνει μία αίσθηση πληρότητας (…) η εκπαίδευση θα σώσει τον κόσμο».

Η εκπαίδευση τελικά μπορεί να σώσει τον κόσμο; Είναι αλήθεια πως η στενή σχέση μεταξύ της ομορφιάς και της εκπαίδευσης δεν είναι τόσο δεδομένη όσο πιστεύουμε. Για να συμβεί, μάλιστα, αυτό θα πρέπει όπως αναφέρει και ο Γκυστάβ Φλομπέρ το πνεύμα του «καλλιτέχνη» να *είναι ελεύθερο σαν τη θάλασσα, αλλά και απέραντο, ώστε να μη φαίνονται τα όριά του, όμως και αγνό, ώστε να καθρεφτίζονται βαθιά μέσα του όλα τα αστέρια του ουρανού». Ας αντικαταστήσουμε, όμως, τη λέξη «καλλιτέχνης» με τις έννοιες εκπαιδευτικός, μαθητής και κάθε εμπλεκόμενος στη μαθησιακή διαδικασία.*

Συζητώντας για τη σχέση ομορφιάς και εκπαίδευσης, ή προσπαθώντας να αποτυπώσουμε τη σχέση αυτή σε ένα φωτογραφικό φακό, θα πρέπει να σκεφτούμε πως η τέχνη της φωτογραφίας στην εποχή μας μοιάζει πολλές φορές να έχει εξελιχθεί σε «επιστήμη της φωτογραφίας». Έτσι συχνά πολλά πράγματα

γύρω μας γίνονται φωτογραφικά και τα υπόλοιπα για μια φωτογραφία. Η συνθήκη αυτή όμως μοιάζει να είναι συνυφασμένη με ένα αίσθημα ανασφάλειας.

Συζητώντας για τη σχέση ασφάλειας και ανασφάλειας, φέρνουμε στο νου μας τον Carl Rogers, (1902-1987) σύμφωνα με τον οποίο ο άνθρωπος είναι ένα θετικό ον σε συνθήκες ασφάλειας, και εφόσον δημιουργηθεί ένα κλίμα κατάλληλων διευκολυντικών σχέσεων, η επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί μπορεί να συντελεστεί περισσότερο αποτελεσματικά σε κάθε επίπεδο.

Συχνά, στο χώρο της εκπαίδευσης κάνουμε μία αναγωγή αυτής της θεωρίας στην εκπαίδευση ενηλίκων και στη βάση του συλλογισμού πως όταν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι βρίσκονται σε ένα ασφαλές και διευκολυντικό μαθησιακό περιβάλλον, πετυχαίνουν καλύτερα τους στόχους τους. Αυτό βέβαια ισχύει και στην τυπική εκπαίδευση, αλλά και στη διοίκηση της εκπαίδευσης και σε κάθε εκπαιδευτική διαδικασία γενικότερα.

Έτσι μπορούμε να πούμε πως ασφάλεια σε ατομικό επίπεδο σημαίνει να διαθέτει κανείς ως βασικές ιδιότητες τη γνησιότητα και τη συμφωνία με τον εαυτό του, να είναι δηλαδή ειλικρινής και αληθινός, να εκτιμά και να αποδέχεται τους συνεργάτες του και βέβαια να τους καταλαβαίνει μπαίνοντας και στη δική τους θέση. Ομοίως, ασφάλεια σε συλλογικό επίπεδο, σημαίνει μία κατάσταση η οποία συνδέεται με τη δομή, τη λειτουργία και τη φιλοσοφία του εκπαιδευτικού συστήματος. Όπως θα έλεγε, ίσως και ο Χρήστος Γιανναράς, ασφάλεια μπορεί να σημαίνει «η Πολιτεία να σέβεται τους πολίτες της, ώστε να μη τους οδηγεί στην «αντιδικία» και στην «αντιμαχία». Να επενδύει στην εμπιστοσύνη τους, ώστε να μην αισθάνονται τον τόπο τους ως απειλή». Είναι γεγονός πως σε ένα μη ασφαλές περιβάλλον, τα άτομα μπορεί να συμπεριφέρονται λόγω άμυνας και εσωτερικού άγχους, αδιάφορα, σκληρά, άκαιρα, ατομικιστικά, απόμακρα και επιζήμια προς το κοινό συμφέρον.

Ας το δούμε όμως αυτό σχηματικά μέσα από κάποιες εικόνες. Στη μία πλευρά δύο φωτογραφίες για τις οποίες ήδη «μοιραστήκαμε» συναισθήματα: (La tour Eiffel και Deauville). Στην απέναντι πλευρά μία πολύ γνωστή απεικόνιση (Le Fantôme de l' Opéra). Ένα πολύ γνωστό μυθιστόρημα το «Φάντασμα της Όπερας», που διαδραματίζεται στο Παρίσι κατά στα τέλη του 19ου αιώνα, με επίκεντρο την Όπερα της πόλης, που εκείνη της εποχή γνωρίζει μεγάλη δόξα. Ωστόσο, στα υπόγεια του μεγαλοπρεπούς κτιρίου και μακριά από τα εκτυφλωτικά φώτα, κρύβεται ένα μυστικό: αίθουσες βασανιστηρίων, κρυφά περάσματα, δαιδαλώδεις διάδρομοι, υπόγειες λίμνες και κατακόμβες συνθέτουν έναν παράλληλο κόσμο.

Η νεαρή τραγουδίστρια Κριστίν κερδίζει τη μία ευκαιρία μετά την άλλη σε μία Λυρική Σκηνή στοιχειωμένη από την παρουσία ενός μυστηριώδους άνδρα, του Έρικ, που καλύπτει το πρόσωπό του με μάσκα και κρύβεται στα σκοτάδια των παρασκηνίων.

Το «Φάντασμα» είναι ένας ιδιοφυής μουσικός και τραγουδιστής που χειραγωγεί την Κριστίν, βάζει τους δικούς του όρους για να εξασφαλίσει την επιτυχία της και κερδίζει τη συμπάθειά της τουλάχιστον ως τη στιγμή της αναπόφευκτης προδοσίας που θα οδηγήσει και τους δύο σε ένα φλερτ με το θάνατο.

Το χαρακτηριστικό αυτής της γεμάτης από μυστήριο υπόθεσης, είναι ότι η επιτυχία ή και η αποτυχία της Κριστίν η οποία κινείται στους φωταγωγημένους διαδρόμους της λαμπερής όπερας, εξαρτώνται από ενέργειες και γεγονότα που συμβαίνουν στα κρυφά περάσματα, στους δαιδαλώδεις διαδρόμους στις υπόγειες λίμνες και κατακόμβες που συνθέτουν έναν παράλληλο κόσμο στο υπόγειο της όπερας. Ωστόσο, τα γεγονότα αυτά μεταφέρουν και συντηρούν στην Όπερα μία συνθήκη ανασφάλειας.

Αν οι λέξεις «ασφάλεια» και «ανασφάλεια», φαίνεται να διακρίνονται από έναν και μόνο σύνδεσμο, το «αν», στην πραγματικότητα σηματοδοτούν δύο εκ διαμέτρου αντίθετες καταστάσεις, ικανές να καθορίσουν την αξία ή την απαξία του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου. Η θέση όμως αυτή καθιστά επιτακτική την ανάγκη μιας σε βάθος διερεύνησης των συνθηκών που καθημερινά αντιτίθενται στην προοπτική ενός ασφαλούς κατά κανόνα εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Ωστόσο, οι συνθήκες αυτές δε θα πρέπει να αναζητούνται μόνο σε ατομικό επίπεδο και σε σχέση με την ψυχοσύνθεση των ατόμων, αλλά και στη δομή, τη λειτουργία και τη φιλοσοφία του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα σύμφωνα με τον David Owen, αποτελεί το «σύνδρομο της ύβρεως», η περίπτωση, δηλαδή, να συμβαίνει κάτι στην ψυχική σταθερότητα ενός ατόμου όταν βρίσκεται στην εξουσία, όπως έχει παρατηρηθεί εδώ και αιώνες. Μάλιστα ο Owen παρουσιάζει την εξουσία σαν ένα μεθυστικό ναρκωτικό που κάθε ηγέτης δεν έχει τον κατάλληλο χαρακτήρα να αντιμετωπίσει.

Με τη λογική αυτή ο Owen μίλησε και έγραψε για «ασθενείς ηγέτες στην εξουσία», περιγράφοντας το «Σύνδρομο της Ύβρεως» ως μία μοναδική και επίκτητη διαταραχή της προσωπικότητας που αναπτύσσεται όταν ένας ηγέτης έχει την εξουσία για ένα χρονικό διάστημα. Κατά ένα παράδοξο μάλιστα τρόπο αυτό εμφανίζεται μόνο εάν δεν υπάρχει ιστορικό ψυχιατρικής ασθένειας και σταδιακά εξαλείφεται μετά την πάροδο της εξουσίας.

Ένας άλλος παράγοντας ανασφάλειας συνδέεται με ένα γνωστό μύθο, αυτόν του Σίσυφου. Σύμφωνα με αυτό το γνωστό μύθο, οι θεοί είχαν καταδικάσει το Σίσυφο να σπρώχνει ασταμάτητα ένα βράχο μέχρι την κορυφή ενός βουνού, απ' όπου η πέτρα κατρακυλούσε από το ίδιο της το βάρος. Ο Σίσυφος είναι ο ήρωας, που η περιφρόνησή του απέναντι στους θεούς, το μίσος του για το θάνατο και το πάθος του για τη ζωή, του στοίχισαν αυτό το μαρτύριο όπου όλο το είναι του επιδίδεται σε κάτι που δεν τελειώνει ποτέ. Είναι το τίμημα που πρέπει να πληρώσει για τα γήινα πάθη του.

Δεν είναι πραγματικά λίγες οι φορές που στα εκπαιδευτικά δρώμενα του τόπου μας συμβαίνει η αέναη επανάληψη του μύθου του Σίσυφου, που συνδέεται με μία αυτοκαταστροφική εμμονή αλλαγών η οποία χρωματίζεται με τα πιο μουντά χρώματα της εκάστοτε εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.

Μιλώντας, όμως για συνθήκες ανασφάλειας ας σταθούμε και σε ένα γνωστό πίνακα του 1896 του Jean-Léon Gérôme "Το ψέμα και η γυμνή αλήθεια", που απεικονίζει ένα γνωστό μύθο σύμφωνα με τον οποίο η αλήθεια και το ψέμα συναντήθηκαν κοντά σε ένα πηγάδι. *Το «Ψέμα», τότε απευθύνθηκε στην Αλήθεια και της είπε:*

- *«Καλημέρα! Ωραία μέρα σήμερα!».*

Η «Αλήθεια» για να βεβαιωθεί κοίταξε γύρω της τον ουρανό και όντως η μέρα ήταν πολύ ωραία. Η «Αλήθεια» και το «Ψέμα» περπάτησαν για λίγο μαζί, ώσπου έφτασαν σε ένα μεγάλο πηγάδι γεμάτο νερό. Το «Ψέμα» βούτηξε το χέρι του στο νερό και γυρίζοντας στην «Αλήθεια» της είπε:

- *«Ωραίο και ζεστό το νερό! Θες να κολυμπήσουμε μαζί;».*

Και πάλι η «Αλήθεια» ήταν καχύποπτη. Δοκίμασε όμως με το χέρι της το νερό το οποίο πράγματι ήταν ζεστό. Μπήκαν λοιπόν και οι δυο τους στο νερό και κολυμπούσαν για αρκετή ώρα, όταν ξαφνικά το «Ψέμα», βγήκε από το πηγάδι, φόρεσε τα ρούχα της «Αλήθειας» και εξαφανίστηκε!

Η «Αλήθεια» θυμωμένη βγήκε γυμνή τρέχοντας παντού και ψάχνοντας το «Ψέμα» για να πάρει τα ρούχα της. Ο κόσμος που την έβλεπε γυμνή, γύριζε το βλέμμα του αλλού, είτε από ντροπή είτε από θυμό. Η φτωχή «Αλήθεια» ντροπιασμένη γύρισε στο πηγάδι και χώθηκε εκεί για πάντα.

Βέβαια, πέρα από τη γενικότερη αυτή εκδοχή της πραγματικότητας υπάρχει και η προσωπική προσέγγιση της ατομικής αλήθειας: οι προσωπικές

παραδοχές, μέσα από τις οποίες κάθε ενήλικας ερμηνεύει την πραγματικότητα με βάση ένα σύστημα αντιλήψεων, αξιών και παραδοχών που συντηρείται από τις επιστημολογικές παραδοχές, τις ηθικές, τις πολιτικές, τις κοινωνικό-ιδεολογικές, φιλοσοφικές, κ.ά. Ουσιαστικά, είναι αυτό που θα υπονοούσαμε μέσα από τη φράση «*Είμαστε δέσμιοι της προσωπικής μας ιστορίας*» και αυτό που καταδεικνύει *την αξία και σημασία της μετασχηματίζουσας μάθησης.*

Μιλώντας, όμως για παραδοχές κάποιες από τις οποίες είναι και δυσλειτουργικές θα μπορούσαμε να εστιάσουμε σε έναν ακόμη δυσμενή παράγοντα που συμβάλλει στη γενίκευση της ανασφάλειας σε επίπεδο ηγεσίας της εκπαίδευσης. Αναφέρομαι σε μία ηγεσία τύπου gamification, μιας πρακτικής που χρησιμοποιείται στο marketing, στη διαφήμιση, αλλά αι στην εκπαίδευση κυρίως για λόγους διδακτικής και αφορά στη χρήση και ενσωμάτωση μηχανισμών ή και χαρακτηριστικών ηλεκτρονικών παιχνιδιών σε δραστηριότητες που δεν σχετίζονται αποκλειστικά με το παιχνίδι.

Βιβλιογραφικά στη λογική του Gamification εμπλέκονται τέσσερις κατηγορίες χρηστών, η τέταρτη από τις οποίες ενέχει ένα σοβαρό κίνδυνο στην εφαρμογή του στη διοικητική πράξη λόγω των καταβολών του από το θεωρητικό πλαίσιο του συνδρόμου της ύβρεως που ήδη συζητήσαμε.

Οι κατηγορίες αυτές είναι:

- Ολοκληρωτές (Achievers): εκείνοι οι οποίοι αποζητούν κυρίως τη νίκη και την καταξίωση.
- Εξερευνητές (Explorers): έχουν ως βασικό στόχο να ανακαλύψουν έναν καινούριο κόσμο και τα μυστικά του.
- Κοινωνικοί (Socializers): αναζητούν από το παιχνίδι την επικοινωνία με τους συμπαίκτες τους, στόχος τους είναι να γνωρίσουν ανθρώπους, να τους κατανοήσουν και να δημιουργήσουν σχέσεις με αυτούς.
- Εξολοθρευτές (Killers): εκείνοι/ες οι οποίοι/ες δεν έχουν μόνο ως στόχο τη νίκη, αλλά κυρίως την ήττα των άλλων. Με την έννοια αυτή αποτελούν την πλέον επικίνδυνη έκφραση αυτής της λογικής, καθώς επιθυμούν όχι μόνο να εντυπωσιάζουν τους άλλους, αλλά και να «εξολοθρεύουν» τους αντιπάλους τους. Η επιτυχία για αυτούς είναι συνυφασμένη περισσότερο με την αποτυχία των άλλων και όχι με την επίτευξη των στόχων τους.

Ένα ερώτημα ωστόσο είναι: μπορούν να εκλείψουν τα δεινά της σύγχρονης εκπαιδευτικής ανασφάλειας; Απαντώντας στο ερώτημα αυτό θα μπορούσαμε να δούμε αρχικά μία παγκόσμια προοπτική που αφορά στους στόχους που έθεσε η ανθρωπότητα το 2015 με προορισμό το 2030. Καθώς βρισκόμαστε στο μέσον αυτής της πορείας (2024) μπορούμε να κάνουμε ένα στοχαστικό απολογισμό, αλλά και προγραμματισμό για το άλλο μισό.

Από τους 17 συνολικά στόχους που έθεσαν οι ηγέτες του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και σε ότι αφορά στην εκπαίδευση, φαίνεται να μας ενδιαφέρει ο

τέταρτος που αναφέρεται στην προοπτική μιας ποιοτικής εκπαίδευσης. Ωστόσο, υπάρχει ένας στόχος μου μοιάζει πολύ πιο σημαντικός από κάθε ένα: είναι ο 17ος που αφορά στη συνεργασία για την επίτευξη όλων των άλλων στόχων. Το ζήτημα της συνεργασίας αναδεικνύεται σήμερα σε θέμα υψίστης σημασίας. Όμως για να υπάρξει συνεργασία θα πρέπει να έχουμε μάθει να συνεργαζόμαστε και αυτή η παραδοχή αναδεικνύει μία άλλη βασική αλήθεια: ότι το σχολείο πρέπει πέρα από γνώσεις να προάγει δεξιότητες, στάσεις και αξίες.

Το όραμα να εκλείψουν όλα τα δεινά της σύγχρονης εκπαιδευτικής ανασφάλειας μοιάζει τόσο μακρινό, εξ ου και ουτοπικό και με την έννοια αυτή μη πραγματοποιήσιμο, τουλάχιστον με ένα μαγικό και άμεσο τρόπο. Βεβαίως, θα μπορούσε κανείς να αποβλέπει στην ελπίδα μιας σταδιακής αλλαγής, που συντελείται καθημερινά, σε σημείο που αρνητικές συνήθειες οι οποίες ίσχυαν στο παρελθόν και ισχύουν σήμερα, μελλοντικά να έχουν εκλείψει. Αυτό, ενδεχομένως να σημαίνει πως μετά από πολλά χρόνια στον τόπο μας, να έχουν επικρατήσει κάποιες συνθήκες περισσότερο ποιοτικές σε ότι αφορά στη διαχείριση της καθημερινότητας, μέσα από περισσότερο συλλογικούς και ανιδιοτελείς προσανατολισμούς.

Στην πορεία αυτή που συχνά προδιαγράφεται με τα πιο μουντά χρώματα, η ελπίδα για την εκπαίδευση μοιάζει να προέρχεται από την ίδια την εκπαίδευση. Είναι γεγονός πως η αρχική εκπαίδευση, η τυπική και κυρίως αυτή που παρέχεται από τις πρώτες τάξεις της φοίτησης των παιδιών στο εκπαιδευτικό σύστημα, μοιάζει να είναι καθοριστική. Στο πλαίσιο αυτής της εκπαίδευσης οι μαθητές και οι μαθήτριες, μπορούν να αποκτήσουν πέρα από γνώσεις και δεξιότητες, αλλά και να διαμορφώσουν σταδιακά στάσεις που θα τους/τις κάνουν ενεργούς πολίτες του μέλλοντος. Ασφαλώς μία τέτοια εκτίμηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας απαιτεί μία διαφορετική προσέγγιση όλου του εκπαιδευτικού συστήματος.

Τα Νέα Προγράμματα Σπουδών, υπόσχονται να συνεισφέρουν σε αυτή την προοπτική, κάτι που σε μεγάλο βαθμό θα εξαρτηθεί και από τον προσανατολισμό που θα έχει ανά αντικείμενο και το πολλαπλό βιβλίο. Συνάμα, απαιτούνται και άλλες προσπάθειες όπως το Εκπαιδευτικό Συμπόσιο με θέμα: «Εκπαίδευση για το μέλλον: ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων για την προσέγγιση των προκλήσεων» που διοργανώνουμε στη Δράμα (26-28 Απριλίου 2024).

Βέβαια, καθώς η εκπαίδευση είναι μία διαδικασία δια βίου, η ελπίδα θα παραμένει ζωντανή δια βίου και αυτό αναδεικνύει και την αξία της δια βίου μάθησης. Όπως άλλωστε αναφέρει και η Patricia Cross «η εκπαίδευση είναι εθιστική».

Ιδιαίτερα για τους εκπαιδευτικούς, σημαντικοί παράγοντες βελτίωσης του έργου τους είναι η συνεχής βιωματική επιμόρφωση με τη μεθοδολογία της εκπαίδευσης ενηλίκων και με έμφαση στη μετασχηματίζουσα μάθηση, τα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης, η συμβουλευτική και η υποστήριξη σε επίπεδο σχολικής μονάδας, αλλά και η παιδαγωγική της αξιολόγησης. *Ο M.Q. Patton στο εισαγωγικό σημείωμα της Παιδαγωγικής της αξιολόγησης του Freire καλεί τους*

αναγνώστες να διερωτηθούν ποια είναι η δική τους παιδαγωγική της αξιολόγησης, καθώς θεωρεί, όπως αναφέρει, πως κάθε αξιολόγηση ως εγγενώς και πρωτίστως αποτελεί μια παιδαγωγική αλληλεπίδραση.

Βέβαια πολλά προβλήματα ξεκινούν και από τον ίδιο τον άνθρωπο που ενώ σε συνθήκες ασφάλειας λειτουργεί ως ένα θετικό ον, σε συνθήκες ανασφάλειας, ίσως και λόγω άμυνας ή εσωτερικού άγχους, λειτουργεί αδιάφορα, ή ατομικιστικά, και επιζήμια προς το κοινό συμφέρον. Στην πορεία αυτή η δημιουργία ενός ασφαλούς εκπαιδευτικού περιβάλλοντος θα είναι ένα όραμα, όμως σε κάθε γωνιά της ανοδικής αυτής πορείας τα σημάδια του συνδρόμου της ύβρεως θα είναι πάντα ορατά, ενώ θα παραφυλάνε ο Έρικ και η παρέα του.

Θα κλείσουμε αυτή την αναφορά με μία ιστορία με τον Ναστραντίν Χότζα.

Μια μέρα κάποιος αποφάσισε να σκαρώσει μια φάρσα στον Ναστρεντίν. Με ένα μικρό πουλί μέσα στην παλάμη του θα τον ρωτούσε αν ήταν ζωντανό ή νεκρό. Εάν έλεγε ότι είναι ζωντανό θα το έπνιγε για να του δείξει ότι έκανε λάθος. Εάν έλεγε ότι ήταν νεκρό θα το άφηνε να πετάξει..

Όταν βρήκε το σοφό γέροντα του είπε:

- *«Σοφέ δάσκαλε, αυτό που κρατάω, είναι ζωντανό ή νεκρό;»*

Ο Ναστρεντίν Χότζας σκέφτηκε για μια στιγμή και απάντησε:

- *«Φίλε μου, η απάντηση είναι στο χέρι σου»*

Η λύση, λοιπόν, για όσα συζητήσαμε είναι στο χέρι μας…

merci beaucoup

Πηγές

Mezirow J. (1991) Tranformative Directions of Adult Learning, San Francisco: Jossey – Bass., Mezirow, J. (1975) Education for Perspective Transformation: Women's Reentry Programs in Community Colleges. New York: Center for Adult Education, Teachers College, Columbia University. pp. 30-55.

Mezirow, J. (2007). "Η μετασχηματίζουσα Μάθηση", Μεταίχμιο, Αθήνα

Mezirow, J. 2007. Μαθαίνοντας να σκεφτόμαστε όπως ένας ενήλικος: κεντρικές έννοιες της θεωρίας του μετασχηματισμού, στο J. Mezirow και Συνεργάτες. (επιμ). Η μετασχηματίζουσα μάθηση. Αθήνα: Μεταίχμιο

Owen D. Hubris and Nemesis in Heads of Government. J R Soc Med 2006

Owen D. Hubris syndrome. Clin Med 2008b; 8

Owen D. In Sickness and in Power: Illnesses in Heads of Government during the Last 100 Years 1st Edition

Pelling, N. (2014) Gamification in business and education-project of gamified course for university student, Developments in Business Simulation and Experiential Learning, https://journals.tdl.org/absel/index.php/absel/article/viewFile/2137/2106

Rogers, C. (2006). Το γίγνεσθαι του προσώπου, Αθήνα: Ερευνητές.

Rogers, C. (1961). On becoming a Person Boston: Houghton Mifflin., (1980) A way of Being Boston: Houghton Mifflin

Γιανναράς, Χ. : Όλοι Αισθανόμαστε Μια Δυσαρμονία Σε Σχέση Με Τον Τόπο Μας Https://Popaganda.Gr/People/Christos-Giannaras-Oli-Esthanomaste-Mia-Disarmonia-Se-Schesi-Ton-Topo-Mas/

Ντοστογιέφσκυ, Φ. Ηλίθιος, Ζαχαρόπουλος, Σ.Ι

Φλομπέρ, Γ. Περιοδικό Διαβάζω, Αριθμ. 143, 7-5- 86, , Αφιέρωμα